

monasterium, quod Cuntot dicitur, quod est in suburbio Constantinopolis civitatis

Tandem et per successum temporis isti Patres Cluniacenses traxerunt in suam confraternitatem et societatem, ecclesias, collegia, et monasteria usque ad numerum fere cccxv. Et sub ipsius abbatiæ Cluniacensis subjectione fuerunt tam abbatiæ, prioratus, decanatus, præposituræ, officiaque tam mediate quam immediate eidem subjecta, circa duo millia vel amplius.

Nunc de triumpho Patris domni Petri Venerabilis abbatis Cluniacensis, quem in schismate Pontii abbatis septimi obtinuit, de versibus Petri Pictaviensis inserendo, pauca dicenda sunt: quem ille stylo nimium prolixo prosequitur (18).

*Jam tibi, Petre, novi celebrantur ubique triumphi,
Jam tibi sub pedibus pars inimica jacet, etc.*

Nunc etiam de glorioso fine Petri Venerabilis abbatis Cluniacensis dicendum est ex dictis Radulphi ipsius B. Patris monachi, qui vitam et mores tanti Patris descripsit, et ejus mortem.

Anno vero Dominicæ Incarnationis 1157, primâ ipsius anni die, reverendus et cum multo amore recolendus dominus Petrus abbas viam universæ carnis ingressus est, et illa hora sanctâ anima ejus discessit, qua credimus Verbum Dei natum de Virgine matre. Et bene hanc horam ut ascenderet elegit, qui Nato descendenti humiliter semper servivit. Nascente ergo Christo Jesu de Virgine matre in terris, Petrus virgo assumitur in cœlis, ut qui gaudium singularis nativitatis devote celebraverit, cum peregrinis quandiu vixerat, modo in hora ejus nativitatis reciperet fructum devotionis in sedē æternitatis. Factum est autem magnum miraculum in hac gloriosi Patris venerabilis abbatis Cluniacensis corporis et animæ separatione. Quia cum ipse sanctus migravit a corpore, ut nullum fieret impedimentum divinis officiis sanctæ matris Ecclesiæ, præcipue illius diei, dicta litania ab episcopo, et finitis orationibus, defertur sancti Patris corpus ad locum, ubi corpora mortuorum lavabantur; et ibi vestimentis nudatum glorificati hominis gratia cunctis videntibus et stu-

(18) Habentur infra cum cæteris ejusdem Petri Pictav. scriptis.

pentibus apparebat. Erat enim corpus ipsius mortuum vitro purius, nive candidius, et mirabili quadam pulchritudine cœleste corpus in terrenis adhuc existens. Quis crederet illam sanctam carnem cilicio aliquando fuisse tectam, jejuniis afflictam, meditationibus et contemplationibus sanctis attenuatam, vigiliis maceratam? Erat profecto jam quasi in quadam futuræ gloriæ transformatione splendidissimum sine macula et ruga dotium cœlestium præsagium ferens. Osculabantur discipuli caput magistri, suggebant aquam qua lavabatur, et unusquisque quod poterat rapiebat.

Sepultus est itaque beatus Petrus Venerabilis abbas Cluniacensis in capite majoris et novæ basilicæ, cum magno honore et grandi dolore suorum filiorum, ab illustri et reverentissimo viro Wintoniensi episcopo.

Rexit itaque gloriosus vir Petrus Venerabilis hoc Cluniacense monasterium 34 annis, et quatuor mensibus, cum tribus diebus. Alibi tamen reperi quod rexit 35 annis, et jacet juxta altare S. Jacobi, et retro armaria reliquiarum capsæ omnium sanctorum, juxta portam per quam itur retro chorum a manu dextra, cujus epitaphium sequitur:

*Paret in hac urna quod non sit vita diurna,
Qualescunque sumus morte coæquat humus.
Dum Petrus moritur pius abbas, jus sepelitur,
Pax cadit, ordo jacet, flere morique placet.
Ille salus patriæ, mundi decus, arca sapiæ,
Nescius invidiæ, vena fuit veniæ.
In natale Dei solemnibus mane diei
Mortuus, obtinuit plurima quæ meruit.*

ALIUD EPITAPHIUM.

*Tempore Bernardi Clarevalis floruit olim
Alvernus patria Petrus Venerabilis abbas,
Hic Cluniacensis, instructor catholicorum,
Contraque schismaticos, Judæos et Mahumetos
Tractatus scribens, nec non volumina multa,
Sermones varios, dictamina prosa metroque.
Nobilis ille fuit, sed moribus altior omni.
Regnans perpetuo, nunc sedibus Omnipotentis
Supplicet assidue pro cunctis religiosis,
Præcipue nobis Cluniacensibus impetret alta
Gaudia cœlorum, decurso tempore nostro
Hic Petrus vixit, qui cœlo lumina fixit.*

VETERUM TESTIMONIA

DE PETRO VENERABILI.

(Bibl. Clun., p. 601.)

I.

S. Bernardus epistola 277, ad papam Eugenium pro abbate Cluniacensi.

Stultum videtur scribere ad vos pro domino Cluniacensi (19), et ei quasi velle patrocinium ferre,

(19) Petro scil.

PATROL. CLXXXIX.

D quem omnes sibi patronum habere desiderant. Sed scribo, etsi non necessarie illi, satisfaciens tamen affectui dico meo, non alterius; ipso enim quia corpore non possum, prosequor amicum peregrinantem. Quis nos separabit? Nec altitudo Alpium, nec

nivium frigora, nec longitudo itineris. Et nunc præ- A
sens sum, in litteris his assistens illi. Sine me poterit esse nusquam. Debitor sum dignationi ejus, per quam dignus habitus sum assumi in id gratiæ. Sed debito ipsa absolvit gratia, quia necessitas in voluntatem transiit. Honorate virum, ut vere honorabile membrum in Christi corpore. Vas est in honorem, ni fallor, plenum gratiæ et veritatis, refer- tum plurimis bonis. Remittite eum cum lætitia, quam plurimos de suo reditu lætificaturum. Digne- mini eum ampliori, ut dignum est, gratia, et ita ut de plenitudine ejus omnes, cum redierit, accipiamus. Sane si quid petierit, in nomine Domini Jesu, non debet apud vos pati difficultatem. Nam si nescitis, iste est qui manus suas extendit ad pauperes ordinis nostri; iste est, qui possessionibus Ecclesiæ B
suar, quantum cum pace potest suorum, libenter frequenterque largitur ad victum. In nomine Jesu cur dixerim audite. Si enim petierit (quod suspicor vereorque) dimitti a regimine monasterii, quis illum noscens in nomine Jesu petere putet? Fallor, si non solito timorator, si non seipso melior factus sit, ex quo vidistis eum, quanquam pene ab introitu suo in multis ordinem illum meliorasse cognoscitur verbi gratia, in observantia jejuniorum, silentii, indumentorum pretiosorum et curiosorum.

II.

Idem epist. 285 ad eundem pro Gigniacensibus.

Apud Cluniacum occurrimus Gigniacensibus spe-
paciis, pro qua laboratum multum, elaboratum nihil. Nam totum quatruiduanum laborem nostrum C
sola demum secuta est ruina spei, etc. Si quidem abbatia una, ne per singula evagemur, tota destructa est. Cæterum de tantis amissis multa dimittere parati fuimus, cum illi tam minimum obtulerunt, ut venerabilis abbas Cluniacensis, qui affectuosius quam efficacius pro reformanda pace laborabat, nec dignum relatu judicaret. Itaque non provenit compositio, quia reparatio tam ridicula offerebatur. Dicebant autem: Quidam maligni de nostris totum malum fecerunt. Quid ad nos? Ipsi viderint, etc. Denique ipse dominus abbas istiusmodi tergiversationes palam refellebat et convincebat, affirmans juste ab Ecclesia repeti, quod per Ecclesiam amissum esse constabat.

III.

Innocentius papa II in diplomate quodam ms.

Innocentius episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Theobaldo, priori monasterii Sancti Martini de Campis, ejusque successoribus, etc. Eapropter, dilecte in Domino filii Theobalde prior, tuis petitionibus annuentes, Beati Martini monasterium, cui auctore Domino, ex venerabilis fratris nostri Petri abbatis Cluniacensis institutione, præsidet præsentis decreti auctoritate munimus, etc. Datum Laterani per manum Gerardi S. R. E. presbyteri cardinalis ac bibliothecarii, x Kal. Aprilis, Incarn. Dominicæ an. 1142, indict. vi, pontificatus vero domni Innocentii II, papæ an. xiv.

IV.

Eugenius papa III in alio diplomate.

Eapropter, dilecte in Domino filii Odo prior, tuis justis petitionibus annuentes, beati Martini monasterium, cui auctore Domino, ex venerabilis fratris nostri Petri Cluniacensis abbatis institutione præsidet, quemadmodum cætera Cluniacensis cœnobii membra, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communi- mus, etc. Datum Parisius per manum Hugonis presbyteri cardinalis, tenentis vicem domni Guidonis S. R. E. cardinalis et cancellarii, vi Non. Julii, indict. x, Incarn. Dominicæ an. 1147, pontificatus vero domni Eugenii papæ III, anno iii.

V.

Petrus ipse Venerabilis lib. II Miracul. c. 12.

Fratres et isto (Hugone II) ita subtracto, novæ electioni diem statuunt, proximis quibusque et remotis, ut ad diem statutum conveniant, indicunt. Congregatur cum quibusdam episcopis et abbatibus, multus monachorum populus, et in octavis Assumptionis beatæ Virginis, utinam sibi melius consulentes, in præsentium scriptorem conveniunt. Mandant jam dicto papæ hujus suæ electionis assensum et ab eo rescriptum hoc quod fecerant confirmans suscipiunt.

VI.

Monachus Clun. anonymus in tractatu De reliquiis S. Stephani protomartyris.

Has vero beati Stephani reliquias, nec non et dentem sancti Baptistæ Joannis dominus ac venerabilis Petrus abbas studio et diligentia, quam erga sacra et divina omnia gerit singulis crystallinis phylacteriis, gemmis et auro pulcherrime decoratis includi honestissime fecit, et unum ad dextram, aliud ad sinistram super altare majus, in catenis argenteis, sicut modo cernitur, appendi mandavit.

VII.

Robertus de Monte in Supplemento ad Chronicon Siegeberti an. Domini 1158.

Calendis Januarii Venerabilis Petrus Cluniacensis abbas ingressus est viam universæ carnis.

VIII.

D Matthæus Paris Histor. Angl. In Henrico II, sub annum 1155.

Per idem tempus Henricus Wintoniensis antistes præmisso thesauro suo per abbatem Cluniacensem (scil. Petrum); absque licentia regis ab Anglia clam recessit. Quapropter rex tria ejus complanari fecit castella.

IX.

Henricus de Gandavo lib. De illustrib. Eccl. scriptoribus.

Petrus abbas Cluniacensis scripsit ad diversos diversas epistolas, sententiis utiles et verborum venustate placentes. Scripsit etiam visiones et revelationes quibusdam suo tempore ostensas.

X.

Nicolaus de Clamengiis cantor Bajocensis, epist. ad Galiotum de Petramala.

Ex recentioribus autem primo Bernardus occurrit, deinde Ildebertus Cenomanensis, Ivo Carnotensis, Odilo, Hugo et Petrus Venerabilis abbates Cluniacenses, Hugo denique et Richardus canonici, sancti Augustini Regulæ sectatores.

XI.

Joan. Trithemius, lib. II Virorum illustrium ord. S. Bened. cap. 125.

Petrus abbas Cluniacensis, in Scripturis sanctis eruditus, et sæcularis doctrinæ non ignarus, ingenio et eloquio clarus, non minus religione et morum integritate, quam scientia venerabilis, scripsit sermones ad fratres utiles et elegantes lib. I De vita solitaria, lib. I, epistolarum ad diversos, lib. I. Scripsit etiam quædam mirabilia, et revelationes varias suo tempore factas, quæ a multis habentur. Alia quoque nonnulla edidit, quæ necdum vidi.

XII.

Idem Trithemius libro De scriptoribus ecclesiasticis.

Petrus abbas Cluniacensis, ordinis S. Benedicti, vir in divinis Scripturis jugi exercitatione doctus, ingenio placidus, sermone dulcis atque compositus, et ad persuadendum satis idoneus, conversatione devotus et laudabilis, ac regularis observantiæ zelator insignis, nomen suum scribendo posteris notificans, ad utilitatem legentium quædam devota composuit opuscula, de quibus ista feruntur :

Relationes multorum lib. I.

De conversatione eremitica lib. I. *Suscepi litteras tuas.*

Epistolarum ad diversos lib. I.

Alia quoque nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt.

XIII.

G. Paradinus, lib. II Histor. Lugdun. cap. 35.

Anno Domini 1157, erat Eraclius archiepiscopus Lugdunensis, frater Petri Venerabilis abbatis Cluniacensis, ambo viri excellentes vitæ sanctitate, et litterarum scientia.

XIV.

Chronicum Rerum Burgundionum ad an. 1122.

Post Pontium Hugo fit trium mensium Cluniacensis abbas : et eo mortuo Petrus, cognomento Mauricianus, sive Venerabilis, cujus nonnulla scripta exstant, eidem cœnobio præficitur

XV.

Chonradus Gesnerus in Bibliotheca sua.

Petrus abbas Cluniacensis, ordinis S. Benedicti, scripsit Revelationes multorum lib. I, De conversatione eremitica lib. I, Epistolarum ad diversos lib. I. Ejus epistola ad D. Bernardum Clarævallis

A abbatem de translatione Alcorani, sive Sarracorum legis ex Arabico in Latinum, impressa Basileæ apud Joan. Oporinum cum Alcorano.

XVI.

Antonius Possevinus in Apparatu sacro, tomo III.

Sanctus Petrus, cognomento Venerabilis, nobilis Arvernus, abbas Clun. IX, et generalis octavus, die octava Assumptionis beatissimæ Virginis renuntiatus an. 1123; postea functus officio generalatus annos 55, menses 4, et dies 4, obiit Cluniaci plenus virtutum, scientiæ ac dierum an. 1157, octavo Kal. Januar. ibidem sepultus inter altare SS. Jacobi et Philippi, et altare S. Dionysii. Scripsit autem

Revelationes multorum, lib. I.

B De conversatione eremitica lib. I, *Suscepi litteras dilectionis.*

Epistolarum ad diversos, lib. VI.

In quibus inseruit librum contra Judæos, et alterum contra Petrobrusianos hæreticos. Cum vero degeret in Hispania ex Arabico vertit in Latinum Alcoranum Mahometi, quem Cluniacum reversus confutavit, quinque doctissimis libris, qui et impressi sunt (20). Scripsit etiam

De miraculis sui temporis lib. II,

De transfiguratione Domini,

De laude sepulcri,

De S. Marcello papa et martyre,

De veneratione reliquiarum quarumlibet ser. I.

C Adversus negantes Christum nunquam se in Evangelii aperte Deum dixisse, epistolam uberem atque perutilem ad Petrum de S. Joanne.

De Vita S. Matthæi cardinalis Alban. lib. I.

De diversis monachis-epitaphia.

Rhythmos de laude Salvatoris.

— De resurrectione.

— D. S. Hugone abbate.

Hymnos de B. virginæ Maria.

— De S. Benedicto.

— De S. Maria Magdalena.

Prosam de ead. beatissima Virgine Maria.

Ejus autem quædam opera Parisiis excusa an. 1522 apud Damianum Hincman : et Ingolstadii apud Alexandrum Vissenhorn anno 1546.

XVII.

Martyrologium monasticum Benedictinum, ad VIII Kal. Januar.

Cluniaci natalis sancti Petri Mauritii abbatis, doctrina et sanctitate clarissimi.

XVIII.

Kalendarium S. Leonorii Bellimontis.

Octavo Kal. Januar. depositio domni Petri Cluniacensis abbatis.

(20) Hos nec vidi, nec reperire potui, quamvis diligentissime quæsierim.